23-24 OCTOBER 2025

2030 UZBEKISTAN STRATEGY

CONFERENCE "GLOBAL AND NATIONAL ECONOMIC TRENDS"

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI: "O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASI

GLOBAL AND NATIONAL ECONOMIC TRENDS: "UZBEKISTAN–2030" STRATEGY

ГЛОБАЛЬНЫЕ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ТЕНДЕНЦИИ: СТРАТЕГИЯ «УЗБЕКИСТАН –2030»

FORUM

YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT

2025

ELEKTRON ILMIY JURNAL

MAXSUS SON

- MACROECONOMIC STABILITY
- LABOR MARKET IN THE GREEN ECONOMY
- GLOBAL ECONOMY AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS
- GREEN INVESTMENT AND FINANCING
- GREEN TECHNOLOGIES
- ECO-TOURISM
- GREEN INNOVATIONS

CONFERENCE "GLOBAL AND NATIONAL ECONOMIC TRENDS"

TASHKENT STATE UNIVERSITY OF ECONOMICS

2nd CONF
BANKING A
FINANCIAL
DIRECTION
THE PRIVA

BANK-MOLIYA TIZIMI VA XUSUSIY SEKTORNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI

2030

"YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT"

IV GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI: "O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASI

23-24 OKTYABR

TOSHKENT DAVLAT
IQTISODIYOT UNIVERSITETI

IV GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI: "O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASI FORUMI

(MAXSUS SON)

TOSHKENT–2025

Elektron nashr. 856 sahifa.
2025-yil, 23-24-oktyabr.

ISBN: 978-9910-8110-8-1

UO‘K: 004.89(575.1)(062)
KBK: 32.813(5O’)ya1
T 97

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O‘z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig‘i o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o‘g‘li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Jurnalning ilmiyligi:

""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

INNOVATSION SIYOSATNI AMALGA OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI – OLIY TA'LIM TRANSFORMATSIYASI, RAQAMLI MODERNIZATSIYA VA BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARI 13
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich

O'ZBEKISTON YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHI: ZARURAT, MAQSADI VA AYRIM MUAMMOLARI, YECHIMLAR 16
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna

FAN, TA'LIM VA ISHLAB CHIQARISHDAGI SO'NGGI TENDENSIYALAR VA INNOVATSIYALAR 25
To'ychiyev Olimjon Alijonovich

QURILISH TASHKILOTLARIDA KREDITGA LAYOQATLILIKNI BAHOLASHNI RAQAMLASHTIRISH 30
Mavlanov Normo'min Normamatovich

BUDJET TASHKILOTLARIDA DAVLAT XARIDLARINI SAMARALI TASHKIL ETISHDA ELEKTRON SAVDOLARNING AHAMIYATI 37
Turabov Sarvar Abdumalikovich

O'ZBEKISTONNI MINTAQAVIY TA'LIM VA ILM-FAN HABIGA AYLANTIRISHNING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI 41
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li

HUDUDIY RIVOJLANISH STRATEGIYALARIGA INNOVATSION KOMPONENTLARNI INTEGRATSIYA QILISH USULLARI 46
Muminov Fazliddin Xusniddin o'g'li

OROL DENGIZI MEROSI: EKOLOGIK FOJIANI BARQAROR EKOTURIZM IMKONIYATLARIGA AYLANTIRISH 52
Zufarova Nozima

KORXONALARNING YASHIL MARKETING STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH 60
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna

O'ZBEKISTONDA ISHCHI KUCHI BOZORINING TAKRORIY AMAL QILISHINING NAZARIY JIHATLARI 66
Mamaraximov B.E.

BANK-MOLIYA TIZIMIDA QIMMATLI QOG'OZLAR VA MOLIYAVIY INSTRUMENTLARDAN FOYDALANISH ORQALI GAROV DIVERSIFIKATSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI 70
Xolbozorov Husniddin Norbek o'g'li

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA TO'QIMACHILIK SANOATIDA MARKETINGNING INNOVATSION KONSEPSIYALARI 76
Jumayev Olimjon Sadulloyevich, Axmedova Shoxsanam Sindbod qizi

SAVDO KORXONALARIDA EKOLOGIK MAHSULOTLARNI TARG'IB QILISH VA SOTISHNI RAG'BATLANTIRISH USULLARI 84
Jalalova Dildora Jamolovna

DIRECTIONS OF FORMING AND PROVIDING A COMPETITIVE EXPORT-ORIENTED ECONOMY IN UZBEKISTAN 87
Asatullaev Khurshid Sunatullaevich, Nasirkhodjaeva Dilafruz Sabitkhanovna, Abdullayeva Madina Kamilovna

FROM SCIENCE TO BUSINESS: HOW UNIVERSITIES STIMULATE INNOVATION 94
Prof. A. Bobozhonov, Prof. A.M. Shatre, Assoc. Prof. V. Kirilova Vladimirova, prof. R.Kh. Karlibaeva

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF GREEN TECHNOLOGIES IN UZBEKISTAN BASED ON ADVANCED INTERNATIONAL EXPERIENCE 100
Otamuratov Sarvar

SPECIFIC FEATURES OF MIGRATION FROM UZBEKISTAN AND PROSPECTS FOR ORGANIZATIONAL IMPROVEMENT 105
Sabirova Lola Shavkatovna, Shaislamova Nargiza Kabilovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KORXONA BARQAROR AXBOROT TIZIMINI YARATISH QIYINCHILIKLARI 112
Abidov Abdujabbar Abduxamidovich

TIJORAT BANKLARI FAOLIYATIGA FOIZ RISKINING TA'SIRI VA ILMIY-NAZARIY ASOSLARI 119
Isakov.J.Ya

CREATION OF A MECHANISM FOR THE DEVELOPMENT AND INTRODUCTION OF A MODEL OF COMPLETE TRANSITION TO THE NETZERO ENERGY SYSTEM IN UZBEKISTAN 127
Makhmudova Guljakhon N., Gulomova Nigora Farxadovna

УСИЛЕНИЕ ВОЗДЕЙСТВИЯ ХОЗЯЙСТВЕННОГО МЕХАНИЗМА НА СТОИМОСТНУЮ ОЦЕНКУ ОСНОВНЫХ ФАКТОРОВ ПРОИЗВОДСТВА 133
Алишер Расулев, Сергей Воронин

РОЛЬ ФИНАНСОВОЙ ГЛОБАЛИЗАЦИИ В РАЗВИТИИ МАЛОГО И СРЕДНЕГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА: ПЕРСПЕКТИВА И ПРИКЛАДНЫЕ РЕШЕНИЯ ДЛЯ ИХ ПЕРЕХОДА К МСФО 143
Эргашева Шахло Тургуновна

DEVELOPMENT PROSPECTS OF AGRICULTURAL ECONOMIC ACTIVITY UNDER DIGITAL TRANSFORMATION 151
Boburjon Vafoev

ENERGETIKA TIZIMIDAGI KORXONALAR MOLIYAVIY HOLATINING TAHLILI 157
Matnazar Yusupovich Raximov

АСПЕКТЫ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА В РЕСПУБЛИКЕ 162
Очилова Хилола Фармоновна

TA'LIM XIZMATLARI BOZORINI TAKOMILLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLAR 167
Abdullayev Suyun Artikovich

THE INTERCONNECTION BETWEEN DIGITAL LEARNING PLATFORMS AND THE DIGITAL ECONOMY 171
Kuchkarov Takhir Safarovich, Kholmonov Shodiyor Karshiboyevich

BANK-MOLIYA TIZIMI VA XUSUSIY SEKTORNI RIVOJLANTIRISHDA YANGI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA BANK FAOLIYATINI RAQAMLASHTIRISH IMKONIYATLARI 174
Norov Akmal Ruzimamatovich

РАЗВИТИЕ БАНКОВСКО-ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ И ЧАСТНОГО СЕКТОРА В РАМКАХ ПЕРСПЕКТИВ ВСТУПЛЕНИЯ ВО ВСЕМИРНУЮ ТОРГОВУЮ ОРГАНИЗАЦИЮ 180
У.А.Юлдашева

ЗЕЛЕНЫЕ ПОТРЕБИТЕЛИ - ПУТИ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЕНОГО РОСТА В РАМКАХ УСТОЙЧИВОЙ ЭКОНОМИКИ 185
Деханова Наргиза Шарифовна

ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ АУДИТ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ 192
Ходжаева М.Х.

TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH YO'LLARI 199
Akbarova Barno Shuxratovna

SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH THROUGH TOURISM UNDER THE GREEN ECONOMY FRAMEWORK 204
Jumayev Akbar Mahmudovich

MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA BANK TIZIMINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 210
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA MINTAQAVIY SANOAT KORXONALARIDA KORPORATIV MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OPTIMALLASHTIRISH 216
Matrizayeva Dilaram Yusupbayevna

UZBEKISTAN AT THE CROSSROADS OF HISTORY AND GREEN INNOVATION: FROM THE GREAT SILK ROAD TO A SUSTAINABLE FUTURE 220
Avalova Gulshod Murodullayevna

ГЛАВНЫЕ ВЕКТОРЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ ПО ОБЕСПЕЧЕНИЮ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ 226
Абдуллаева М.К.

ENVIRONMENTAL MANAGEMENT IN THE INDUSTRIAL CLUSTERS SYSTEM IN UZBEKISTAN: MODERN TRENDS AND DEVELOPMENT PROSPECTS 233
Kholikova Rukhsora Sanjarovna

HUDUDDAGI KICHIK BIZNESNING SAMARALI TARKIBIY TUZILMASINI SHAKLLANTIRISHDA MUTASSADI TASHKILOTLARNING O'ZARO UYG'UN HARAKATINI TASHKIL ETISH 239
Sharipov Kuvondik Baxtiyorovich

BUSINESS ANALYTICS IN HISTORICAL PERSPECTIVE: LESSONS FROM THE INDUSTRIAL REVOLUTION TO THE DIGITAL AGE 246
Burxanova Sabo Tulanovna

"COST ENGINEERING"NING NAZARIY ASOSLARI VA UNI IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHDAGI O'RNI 252
Zaynitdinova Umida Djalalovna

FEATURES AND WAYS OF FURTHER DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY 256
Kobilov Alisher, Majidova Irodahon

ПИЩЕВАЯ ИНДУСТРИЯ УЗБЕКИСТАНА: АГРАРНЫЙ ИМПУЛЬС, ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ И ЦЕНОВАЯ КОНЪЮНКТУРА 263
Юлдашев Голибжон Тургунович, Элдорбеков Гофурбек Искандарбек угли

INCOME INEQUALITY AND MACROECONOMIC DETERMINANTS IN UZBEKISTAN: AN EMPIRICAL ANALYSIS 273
Muhammad Eid Balbaa, Marina Sagatovna Abdurashidova

РЫНОК ТРУДА В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ ЗЕЛЕНОЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА 276
Амирджанова Ситора Суннат кизи

EKOLOGIK QO'RIQXONALARDA MONITORING JARAYONLARINING IQTISODIY VA TASHKILIY AHAMIYATI 282
Homidov Hamdam Hasan o'g'li

ГАРМОНИЗАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО 288
Абдужалилова Дилноз Абдусаттаровна

SUSTAINABLE TOURISM AND BIODIVERSITY PROTECTION: CASE OF UZBEKISTAN WITHIN THE UNESCO WORLD HERITAGE FRAMEWORK 294
Yuldasheva Dilnoza Ulugbekovna

ПРАКТИЧЕСКОЕ ПРИМЕНЕНИЕ НЕЙРОМАРКЕТИНГА НА МАРКЕТПЛЕЙСАХ (WILDBERRIES, UZUM MARKET, ЯНДЕКС МАРКЕТ) 300
Юлдашев Жамшид Абрарович

ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА КАК СТИМУЛ РАЗВИТИЯ РЫНКА ТРУДА УЗБЕКИСТАНА 309
Шаюсупова Наргиза Тургуновна

GLOBALLASHUV SHAROITIDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANISHI O'ZBEKISTONNING XALQARO SAVDOSIGA VA IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TAHDID SIFATIDA 315
Mamatov Mamajan Ahmadjonovich

SUG'URTA TASHKILOTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA INNOVATSION SUG'URTA MAHSULOTLARINI JORIY QILISH MASALALARI 321
Xalikulova Gulzada Tadjimuratovna

O'ZBEKISTON OZIQ-OVQAT BOZORIDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH ORQALI BARQAROR ISTE'MOLNI RAG'BATLANTIRISH 333
Eshmatov Sanjar Azimqulovich

ИННОВАЦИОННЫЕ ЗЕЛЁНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В РАЗНЫХ ОТРАСЛЯХ ЭКОНОМИКИ: ГЛОБАЛЬНЫЙ ОПЫТ И НАЦИОНАЛЬНАЯ ПРАКТИКА 337
Назарова Ра'но Рустамовна, Мусаева Гавхар Ахматжон кизи

YASHIL IQTISODIYOTDA MEHNAT BOZORI: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA ISTIQBOLLARI 343
Homidjonov Fozilxon Umarxon o'g'li, Haydarov Kamoliddin Baratovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

GREEN INVESTMENT: PATHWAYS TOWARD A SUSTAINABLE FUTURE 348
Odilova Sitora Sayfitdin kizi

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA O‘ZBEKISTON SANOAT KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH 351
Kutbitdinova Mohigul Inoyatovna

QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA YASHIL TEXNOLOGIYALAR VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING BARQAROR RIVOJLANISHGA TA’SIRI 356
Metyakubov Azamat Djumanazarovich

ELEKTR SANOAT KORXONALARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI 361
Tursunxo‘jayev Sardor Jamoliddin o‘g‘li

УЧЕТ ЗАТРАТ И МЕТОДЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ СЕБЕСТОИМОСТИ ПРОДУКЦИИ В НЕФТЕГАЗОВОЙ ОТРАСЛИ 368
Махкамова Саида Гайратовна

MILLIY HISOBLAR TIZIMIDA INTELLEKTUAL MULK MAHSULOTLARINI MAKROIQTISODIY DARAJADA HISOBGA OLISHNING METODOLOGIK ASOSI........ 375
Sunnatov Muxtor Ne’matovich

RENEWABLE ENERGY AND MACROECONOMIC STABILITY IN CENTRAL ASIA: PATHWAYS WITHIN THE GREEN ECONOMY 382
Khabibullo Abdullaev

JAHON SUG‘URTA AMALIYOTI ASOSIDA O‘ZBEKISTON SUG‘URTA BOZORIDA YANGI RIVOJLANISH YO‘NALISHLARI........ 387
Abdimo‘minova Saodat Taxirjonovna

INTEGRATING DATA SCIENCE INTO GREEN FINANCING AND ECO-INNOVATIONS: ACHIEVING THE GOALS OF UZBEKISTAN–2030 397
Norboev Odil Abraevich, Kungratov Ilmurod Kuzibay ugli

O‘ZBEKISTONDA SANOAT ISHLAB CHIQARISHINI DIVERSIFIKATSIYALASH AMALIYOTI VA ISTIQBOLLARI 404
Olimov Maqsudjon Komiljon o‘g‘li

СОЗДАНИЕ ЗЕЛЕНОГО ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО КОРИДОРА В ЕВРОПУ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ АЗЕРБАЙДЖАНА, КАЗАХСТАНА И УЗБЕКИСТАНА........ 411
Лала Гамидова Адиль, Арзуман Гусейнов Айдын

MAHALLA TIZIMIDA AHOLINI OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARIGA BO‘LGAN ISTE’MOL TALABLARI MODELI........ 419
S. Qulmatova

AHOLI ICHKI MIGRATSIYASINING MEHNAT BOZORIGA TA’SIRINI STATISTIK O‘RGANISH 427
Mirolimov Mirislom Mirshokir o‘g‘li

O‘ZBEKISTONDA BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH TENDENSIYALARI VA MUAMMOLARI 434
Jumaniyozova Mukaddas Yuldashevna

ЗЕЛЁНЫЕ ФИНАНСЫ: ГЛОБАЛЬНЫЕ ТРЕНДЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ 438
Фаттахова Муниса

QISHLOQ XO‘JALIGI SOHASI FAOLIYATINI DAVLAT TOMONIDAN MUVOFIQLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 444
Tuxtamishev Shodimurod Qurbonboyevich

MARKETING TADQIQOTLARI ASOSIDA MEVA-SABZAVOT MAHSULOTLARI EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISH........ 452
Xojiyev Elshod Yoqub o‘g‘li

СПОСОБЫ УПРАВЛЕНИЯ НАУЧНЫМИ УЧРЕЖДЕНИЯМИ В ЦЕЛЯХ ПЕРЕХОДА НА РАЗРАБОТКУ ЗЕЛЕНЫХ ИННОВАЦИЙ 459
Юдаков Александр Андреевич

O‘ZBEKISTONNI JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A’ZO BO‘LISHINING OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHGA TA’SIRI........ 466
Axmedova N.A.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KLASTERLAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMI 471
Sherkulov Shohruh Erkin o'g'li

DEVELOPMENT SCENARIOS OF UZBEKISTAN'S ACTIVE LABOR FORCE UNTIL 2030 AND THEIR ECONOMIC IMPLICATIONS 476
Ganiev Bakhtiyor Zulfikor ugli, Rakhmonov Bekzod Sharibjon ugli

РАЗВИТИЕ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ КАК ФАКТОР СТИМУЛИРОВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ ЖЕНЩИН В УЗБЕКИСТАНЕ 481
Дониерова Фотимабону Алишер кизи

YASHIL ENERGETIKA VA UNING IQTISODIY TARAQQIYOTDAGI O'RNI 488
Babadjanova Malika Ruzimova

BENCHMARKING IN THE AUTOMOTIVE INDUSTRY: STRATEGIES FOR SUSTAINABLE COMPETITIVENESS 492
Abdurashidova Nigora

УЗБЕКИСТАН СТРЕМИТСЯ К УСТОЙЧИВОМУ ЭКОНОМИЧЕСКОМУ РОСТУ, ВНЕДРЯЯ ПРИНЦИПЫ «ЗЕЛЁНОЙ» ЭКОНОМИКИ 498
Сагдуллаева Гулнора Ботыровна

O'ZBEKISTONDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN KOMPANIYALARNING GLOBAL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH YO'NALISHLARI 502
Sharipov Ixtiyor Baxtiyorovich

ZAIF BANDLIKDAN UNUMLI BANDLIK SARI TRANSFORMATSIYA: O'ZINI O'ZI BAND QILISH 507
Qurbonov Samandar Pulatovich

ВОЗОБНОВЛЯЕМАЯ ЭНЕРГИЯ В ГЛОБАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕКУЩИЕ ТЕНДЕНЦИИ И БУДУЩЕЕ РАЗВИТИЕ 514
Мехрибан Самедова Тофик

RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISHGA TA'SIRI 521
Zafar Alisherovich Mamadiev, Nodira Isametdinovna Xasanxonova

SAVDO KORXONALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLARGA INTEGRATSIYA QILISH MEXANIZMLARI 526
Ablazov Lazizbek Abdiqosimovich

TIJORAT BANKLARINING TRANSFORMATSIYASI JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH 530
Ziyadullaev Z.

TO'LOV TIZIMI KONSEPTUAL MODELINING SHAKLLANISH TAMOYILLARI 537
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich

STAFF PERFORMANCE EVALUATION BASED ON KPI SYSTEM INDICATORS 546
Rakhmatullaeva Shakhnoza Khamidovna, Sadriddinova Sevinchkhon

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY IN THE CONTEXT OF GLOBAL ECONOMIC TRENDS 555
Svetlana Yurievna Shatokhina

MILLIY TARBIYA OMILLARI VA MILLIY MADANIY YONDASHUV ASOSIDA TALABALARDA O'QUV TASHABBUSKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-AMALIY ASOSLARI 560
Azimova Nilufar Nuriddinovna

TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI TA'MINLASHDA BANK RESURSLARINING ROLI 567
Xodjayeva Jeyrona Ravshonbek qizi

O'QUV DASTURINI INTEGRATSIYALASH VA YASHIL KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISH: AKADEMIK VA SANOAT O'RTASIDAGI TAFOVUTNI YOPISH 572
Qo'ziqulova Dilfuzaxon Maxammatisaqovna

DIGITAL TRANSFORMATION AND DIGITAL PLATFORMS AS A KEY FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS ENTITIES 580
Rizayeva Nilufar Oblakulovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

IQTISODIY OLIY TA'LIMDA STRATEGIK INNOVATSIYALAR: YASHIL KO'NIKMALARNI MILLIY VA GLOBAL BARQARORLIK MAQSADLARI BILAN MUVOFIQLASHTIRISH 585
Xasanova Zarina Maxamadalievna

MARKAZIY OSIYODA YASHIL IQTISODIYOT: BARQAROR RIVOJLANISH YO'LIDAGI TO'SIQLAR VA ISTIQBOLLAR 594
Aminov Shovkat O'ktam o'g'li

ПЕСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ 598
Саидахмедова Аида Мирзаевна

ПОВЫШЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ И СНИЖЕНИЕ РИСКОВ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ НА ОСНОВЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ТРАНЗАКЦИЙ В ФИНАНСОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СОВРЕМЕННЫХ СИММЕТРИЧНЫХ КРИПТОСИСТЕМ 605
Раҳимбердиев Қ.Б.

ИНТЕГРАЦИЯ ФИНАНСОВЫХ И СТРАХОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ ДЛЯ СТИМУЛИРОВАНИЯ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА 612
Ш.Ф.Кобилжонова

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КАПИТАЛА ХОЗЯЙСТВУЮЩИХ СУБЪЕКТОВ В КОНТЕКСТЕ РАЗВИТИЯ БАНКОВСКО-ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ И ЧАСТНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ 618
Д.А.Юлдашева

РОЛЬ БАНКОВСКО-ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ И СТРАХОВЫХ МЕХАНИЗМОВ В СТИМУЛИРОВАНИИ РАЗВИТИЯ ЧАСТНОГО СЕКТОРА 624
Г.Т.Ахмедова

SUG'URTA BOZORI FAOLIYATINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TRANSFORMATSIYALASH VA UNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MASALALARI 630
Saidov Farrux Faxriddinovich

OPPORTUNITIES TO ENSURE SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH IN THE ENERGY SECTOR THROUGH THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY 635
Ulashov Aliboy Rashid ugli, Istamova Nasiba Narzillo kizi

INKLYUZIV OLIY TA'LIMDA MUSTAQIL ISHLASH JARAYONINI TASHKILLASHTIRISH 641
Akbarova Kamola Abdujabbor qizi

YOUTH-DRIVEN PATHWAYS TO GREEN EMPLOYMENT: A THEORETICAL EXAMINATION OF INCLUSIVE ECONOMIC STRATEGIES 646
Suvpulatov Ozodjon Alijon ugli

KICHIK BIZNES INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY TAJRIBALAR VA UNING O'ZBEKISTON UCHUN AHAMIYATI 651
Botirova Xulkar Olimjonovna

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA BARQAROR RIVOJLANISH KLASTERLARI: NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY YONDASHUVLAR 655
Sherkulova Nodirabegim Baxordin qizi

BIOTECHNOLOGICAL SOLUTIONS IN URBAN PLANNING: OPPORTUNITIES AND LIMITATIONS OF "LIQUID TREES" 660
Nosirkulov Asadjon Ahmadjon ugli

YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA TIKLANADIGAN ENERGIYA MANBALARINING O'RNI 663
Fayziyeva Dilso'z Bahodirovna

KREDIT PORTFELIDA MUAMMOLI KREDITLAR ULUSHINI KAMAYTIRISH YO'LLARI 668
Salixova G.J

O'ZBEKISTONDA KANDOLAT MAHSULOTLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH 672
Boboyorova Maftuna Xaqqul qizi, Boboyorov Islombek Xaqqul o'g'li

OLIY TA'LIM TIZIMIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH METODLARINI TAKOMILLASHTIRISH 675
Xusniddinov Yorqinjon Muhiddin o'g'li

MODA SANOATIDA CRM TIZIMLARINI ELEKTRON SAVDO PLATFORMALARI BILAN UYG'UNLASHTIRISHDAGI TO'SIQLAR 679
Xalilova Nafisa Komilovna

ENHANCING FOREIGN ECONOMIC RELATIONS AS A DRIVING FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY 683
Khaitova Feruza Bahrom kizi

MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARIDA XORIJIY INVESTITSIYALARNING QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARIGA TA'SIRI 687
Akishova Shaxnoza Davlet qizi

BUXORO VILOYATIDA HUNARMANDCHILIK FAOLIYATINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: TAHLIL VA ISTIQBOLLAR 693
Ravshanova Gulchexra Ravshanovna

SANOATNI RIVOJLANTIRISHNING MEXANIZMLARI TURLARI VA OLIMLARNING YONDASHUVLARI 698
Ne'matov Shoxruxbek Ma'murjon o'g'li

O'ZBEKISTON BANK-MOLIYA TIZIMIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH VA UNING XUSUSIY SEKTOR RIVOJLANISHIGA TA'SIRI 703
Norova Nozima Nabiyevna

O'ZBEKISTON BANK-MOLIYA TIZIMIDA REAL SEKTORNI KREDITLASH MEXANIZMLARINI SAMARALI JORIY ETISH VA XUSUSIY SEKTOR RIVOJIGA TA'SIRI 709
Abduxomidov Ikromjon Maxamadin o'g'li

MOLIYA TIZIMIDA BOJ-TARIF SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH VA XUSUSIY SEKTOR RIVOJLANISHIGA TA'SIRI (OZIQ-OVQAT IMPORTI MISOLIDA) 715
Rizaev Mirmahmud Xotamjanovich

YASHIL MARKETING VA ESG INTEGRATSIYASI: STATISTIK TAHLIL VA BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 721
Charos G'ayratova

ИННОВАЦИОННЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО КАПИТАЛА ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ «ЗЕЛЁНОЙ» ЭКОНОМИКИ 727
Г.А.Хайитбаева

YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH SHAROITIDA TIJORAT BANKLAR TOMONIDAN TADBIRKORLIK FAOLIYATINI KREDITLASH 734
Tajiddinov Jamshiddin Shamsutdinovich

IQTISODIYOTNING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASIGA XORIJIY INVESTITSIYALAR TA'SIRINI BAHOLASH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH 738
Shodiboyeva Dilzoda Farhodjon qizi

MOLIYA TIZIMI BARQARORLIGI VA BUDJET TUSHUMLARINI OSHIRISHDA TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNING AHAMIYATI 743
Aktamov Akbarjon Aslan o'g'li

ENSURING SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH IN THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY: AN ECONOMETRIC ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN CARBON EMISSIONS AND ECONOMIC DEVELOPMENT 748
Shakhriddinova Sitora Tolibjon kizi

YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH JARAYONIDA TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA ESG TAMOYILLARINING ROLI 760
Ostonaqulova Gulchehraxon Muhammadyoqub qizi

YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI ASOSIDA SANOAT KORXONALARIDA YETKAZIB BERISH STRATEGIYALARINI ISHLAB CHIQISH 769
Yusupov Ulug'bek Mamayusupovich

YASHIL IQTISODIYOT KONTEKSTIDA MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI MUSTAHKAMLASH: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI 776
Isroilov Islomiddin Kamoliddin o'g'li

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SPORT TASHKILOTLARINING YANGI BIZNES MODELLARINI ISHLAB CHIQISH 782
G'ulomov Musirmon

O'ZBEKISTONDA IQTISODIYOTGA XORIJIY INVESTISIYALARNI JALB ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA ISTIQBOLLARI 786
Sharipova Shahnoza Baxtiyorovna

O'ZBEKISTONDA INVESTISIYA MUHITIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA INVESTISIYALARNING IQTISODIYOTGA JALB ETILISH HOLATI TAHLILI 795
Karimova Qunduz Atanazarovna

O'ZBEKISTON TURISTIK XIZMATLAR BOZORIDA BANDLIK TRANSFORMATSIYASINI VA UNI TARTIBGA SOLISH HOLATINI TAHLIL QILISH 804
To'xtayeva Xurshida Farxodovna

INVESTITSIYA LOYIHALARIGA TA'SIR QILUVCHI INVESTITSIYA RISKLARINI BAHOLASH 811
Zohidova Ruxsora Komiljon qizi

ТИПЫ НАЦИОНАЛЬНЫХ ФИНАНСОВЫХ РАЗВЕДОК: ОСНОВНЫЕ РАЗЛИЧИЯ, ФОРМЫ И МЕТОДЫ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ 817
Эсанов Шохрух Отабекович

FACE RECOGNITION PROGRAM IN PYTHON 823
Khurramova Maftunakhon Zhurabekovna, Khurramov Azizjon Bakhodir ugli

FORMATION OF ACCOUNTING POLICY FOR INTANGIBLE ASSETS 827
Farxod T. Abduvaxidov, Ramazon A. Abdurakhmanov

O'ZBEKISTON EKSPORT TARKIBINI YUQORI QO'SHIMCHA QIYMATLI MAHSULOTLARGA O'TKAZISH STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH 834
Raximov Eshmurod Normuradovich

EKSPORT FAOLIYATIDA ERKIN IQTISODIY ZONALARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI 838
Berdivaliyeva Madina Komiljon qizi

TURIZM KLASTERLARIDA TIBBIY XIZMATLAR INTEGRATSIYASI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI 841
Yazdanova Shohista Tuyg'un qizi Farxodova Shohnoza Umidbek qizi

O'ZBEKISTON HAVO TRANSPORTI TIZIMINING JAHON IQTISODIYOTIDAGI O'RNI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 850
Azimova Moxinur Nozimovna

O‘ZBEKISTON YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISHI: ZARURAT, MAQSADI VA AYRIM MUAMMOLARI, YECHIMLAR

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektor,
iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Annotatsiya: Mazkur maqolada O‘zbekistonning yashil iqtisodiyotga o‘tish zarurati va bu jarayonning milliy iqtisodiyotning rivojlanishiga, ekologik barqarorlikni ta’minlashga hamda iqlim o‘zgarishlariga qarshi kurashishdagi roli ilmiy asoslangan. Yashil iqtisodiyot deganda, tabiiy resurslarni barqaror boshqarish, atrof-muhitga zarar yetkazmasdan samarali foydalanish va iqtisodiy o‘sishni ekologik barqarorlik bilan uyg‘unlashtirish nazarda tutiladi. Maqolada yashil iqtisodiyotga o‘tishning tashkiliy-huquqiy asoslari, ilmiy innovatsiyalar, texnologik rivojlanish va bu jarayonda xalqaro hamkorlikning ahamiyati keng yoritilgan.

O‘zbekistonning yashil iqtisodiyotga o‘tishdagi strategik yo‘nalishlari va bu strategiyalarning iqtisodiy samaradorligi, innovatsion texnologiyalarni joriy qilish orqali resurs tejamkorligini ta’minlash masalalari ilmiy tahlil qilingan. Shuningdek, maqolada yashil moliyalashtirish, qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish, iqlim o‘zgarishlariga moslashuv strategiyalari va transmilliy hamkorlik orqali global ekologik muammolarni bartaraf etishga qaratilgan amaliy choralar taklif qilingan. Innovatsiya va ilg‘or texnologiyalarni joriy etish orqali milliy iqtisodiyotning diversifikatsiyasini ta’minlash hamda ekologik xavfsizlikni mustahkamlash masalalari maqolaning maqsadini tashkil etgan.

Kalit so‘zlar: yashil iqtisodiyot, barqaror rivojlanish, iqlim o‘zgarishi, qayta tiklanadigan energiya manbalari, ekologik xavfsizlik, innovatsion texnologiyalar, yashil moliya, resurs tejamkorligi, xalqaro hamkorlik, transmilliy tashabbuslar.

Abstract: This article scientifically substantiates the necessity of Uzbekistan’s transition to a green economy and analyzes its role in national economic development, ensuring environmental sustainability, and combating climate change. The green economy implies sustainable management of natural resources, efficient use without harming the environment, and the alignment of economic growth with ecological stability. The paper explores the organizational and legal foundations of the green economy, scientific innovations, technological progress, and the importance of international cooperation in this process.

Uzbekistan’s strategic directions for transitioning to a green economy and the economic efficiency of these strategies are examined through a scientific lens, with particular focus on ensuring resource efficiency through the introduction of innovative technologies. Furthermore, the article proposes practical measures aimed at green financing, the use of renewable energy sources, climate change adaptation strategies, and tackling global environmental issues through transnational cooperation. The adoption of innovations and advanced technologies is considered a crucial factor for diversifying the national economy and strengthening ecological security.

Key words: green economy, sustainable development, climate change, renewable energy sources, environmental security, innovative technologies, green finance, resource efficiency, international cooperation, transnational initiatives.

sq1141983@gmail.com

Аннотация: В данной статье научно обоснована необходимость перехода Узбекистана к зелёной экономике и рассмотрена её роль в развитии национальной экономики, обеспечении экологической устойчивости и противодействии изменениям климата. Под зелёной экономикой понимается рациональное и устойчивое управление природными ресурсами, их эффективное использование без ущерба для окружающей среды и гармонизация экономического роста с экологической стабильностью. В статье подробно освещены организационно-правовые основы перехода к зелёной экономике, научные инновации, технологическое развитие и значение международного сотрудничества в этом процессе.

Стратегические направления Узбекистана по переходу к зелёной экономике и их экономическая эффективность, а также вопросы обеспечения ресурсосбережения посредством внедрения инновационных технологий подвергнуты научному анализу. Кроме того, в статье предложены практические меры, направленные на зелёное финансирование, использование возобновляемых источников энергии, стратегии адаптации к изменению климата и преодоление глобальных экологических проблем через транснациональное сотрудничество. Внедрение инноваций и передовых технологий рассматривается как важное условие диверсификации национальной экономики и укрепления экологической безопасности.

Ключевые слова: зелёная экономика, устойчивое развитие, изменение климата, возобновляемые источники энергии, экологическая безопасность, инновационные технологии, зелёное финансирование, ресурсосбережение, международное сотрудничество, транснациональные инициативы.

KIRISH

Bugungi kunda jahonda 50 dan ortiq rivojlangan mamlakatlar yashil iqtisodiyotga o'tish yo'lida sezilarli natijalarga erishgan. Ular orasida Yevropa Ittifoqi mamlakatlari, AQSh, Koreya Respublikasi va Yaponiya yetakchi o'rinda turibdi. Yevropada, masalan, yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida YAIMning 2–5 foizi sarflanmoqda. Rivojlangan mamlakatlar bu borada katta miqdordagi investitsiyalarni jalb qilmoqda. Masalan, 2023-yilning birinchi yarmida Germaniya energetika sohasida "yashil" energiya ulushi 53,3 foizni tashkil etdi. Ta'kidlanishicha, asosiy o'sish shamol energiyasidan kelib chiqqan. 2024-yilning birinchi yarmida ushbu manbadan ishlab chiqarilgan energiya hajmi o'tgan yilning shu davriga nisbatan 11,9 foizga oshib, 65,5 milliarddan 73,4 milliard kVt/soatga yetdi. "Bu o'sish 2024-yilning ayniqsa shamolli birinchi yarmi natijasidir".

O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tish jarayoni mamlakatning iqtisodiy barqarorligi va ekologik muvozanatini ta'minlash uchun strategik jihatdan hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda mamlakatimiz atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha o'nta xalqaro konvensiya va bitimlarga qo'shilgan. Ularning doirasida yettita ko'p tomonlama xalqaro shartnomalarning talablari bajarilmoqda. Jumladan, O'zbekiston 2030-yilga qadar issiqxona gazlari tashlanmalarini 2010-yilga nisbatan 10 foizga qisqartirishni mo'ljallagan Parij bitimini ratifikatsiya qildi. Ushbu global majburiyatlar davlat siyosatini qayta ko'rib chiqishga, Parij bitimi talablari asosida milliy "yashil iqtisodiyot" strategiyasini ishlab chiqishga asos bo'ldi.

Mazkur jarayonni rivojlantirish maqsadida mamlakatda ekologik toza va resurs tejamkor texnologiyalarni joriy etishga qaratilgan muhim loyihalar amalga oshirilmoqda. Bu loyihalarning yorqin misoli sifatida Orolbo'yi hududida amalga oshirilgan ekologik tiklanish dasturlarini keltirish mumkin. Orol dengizining qurib qolgan qismlarida saksovul va cho'lga mos boshqa o'simliklar ekilishi atrof-muhitning yaxshilanishiga hissa qo'shmoqda. Shu bilan birga, Mo'ynoq shahri infratuzilmasi sezilarli darajada yangilandi.

O'zbekiston 2019–2030-yillarga mo'ljallangan "yashil iqtisodiyot"ga o'tish konsepsiyasida qator strategik vazifalarni belgilagan. Ulardan eng asosiysi — energiya samaradorligini ikki baravar oshirish va qayta tiklanadigan energiya manbalarining ulushini umumiy elektr energiya ishlab chiqarish hajmida 25 foizdan ortiq darajaga yetkazishdir. Bu strategiya nafaqat iqtisodiyotning energiyaga bo'lgan ehtiyojini qondirishga, balki uning ekologik barqarorligini ta'minlashga ham qaratilgan.

Sanoat infratuzilmasini modernizatsiya qilish, energiya samaradorligini kamida 20 foizga oshirish va ekologik toza texnologiyalardan keng foydalanish sanoat tarmoqlarida barqaror rivojlanishni ta'minlaydi. Bu jarayonda qayta tiklanadigan energiya manbalarini keng joriy etishning ahamiyati beqiyosdir. 2030-yilga qadar umumiy energiya ishlab chiqarishda ekologik toza energiya manbalari ulushini 12 foizga yetkazish rejalashtirilgan bo'lib, bu esa kelajakda O'zbekistonning energetika xavfsizligini mustahkamlaydi.

Qishloq xo'jaligi sohasida ham muhim chora-tadbirlar ko'rilmoqda. "Aqlli" qishloq xo'jaligi tamoyillarini joriy etish hamda 1 million gektar maydonda tomchilatib sug'orish texnologiyasini tatbiq etish ko'zda tutilgan. Bu esa ekin hosildorligini 20–40 foizgacha oshirish va oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shuningdek, yer degradatsiyasining oldini olish va hosildorlikni 20–25 foizgacha oshirishga qaratilgan siyosat mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Suv resurslaridan oqilona foydalanishni qonunchilik asosida tartibga solish, yangi Suv kodeksini ishlab chiqish va chiqindilarni boshqarishga zamonaviy texnologiyalarni joriy etish ham muhim vazifalardan hisoblanadi.

2025-YIL 23-24-OKTYABR – IV XALQARO FORUM

Chiqindilarni boshqarish to‘g‘risidagi yangi qonun tahriri “yashil” texnologiyalarni joriy etishning institutsional asoslarini mustahkamlaydi hamda iqtisodiyotning barcha sohalarida ekologik toza texnologiyalarni keng tatbiq etishga yo‘naltirilgan.

Yashil iqtisodiyotga o‘tish O‘zbekistonda energiya samaradorligini oshirish, tabiiy resurslardan samarali foydalanish va uzoq muddatli iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda asosiy o‘rinni egallaydi. Kelajakda tegishli qonunchilikni mustahkamlash, moliyaviy va texnologik resurslarni jalb qilish, shuningdek, yuqori malakali kadrlar tayyorlashga alohida e’tibor qaratish ushbu strategiyaning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 22-avgustdagi “Iqtisodiyot tarmoqlari va ijtimoiy sohaning energiya samaradorligini oshirish, energiya tejovchi texnologiyalarni joriy etish va qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirishning tezkor chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori mamlakatda ushbu yo‘nalishni rivojlantirishda muhim huquqiy poydevor bo‘lib xizmat qilmoqda.

Mazkur talablar doirasida O‘zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi qayta tiklanuvchi energiya manbalarining ulushini 2030-yilga qadar 25–30 foizga oshirishni ko‘zda tutuvchi strategik reja ishlab chiqdi.

Quyoshdan keladigan radiatsiyaning sayyoramizga tushadigan energiyasi o‘rtacha 1,3–1,4 kVt/m²ni tashkil etadi. Atmosfera orqali kosmosga qaytib ketadigan radiatsiya miqdorini inobatga olmaganda, yer yuzasiga o‘rtacha 1 kVt/m² energiya to‘g‘ri keladi. Ushbu energiya hajmi jahonning hozirgi umumiy energiya ehtiyojidan qariyb 9000 marotaba ko‘p ekani aniqlangan. Shu bilan birga, mazkur ko‘rsatkichlar iqtisodiy taraqqiyot va aholining farovonligi barqarorligi elektr energiyasi ta’minoti, xususan, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan keng foydalanishga bevosita bog‘liq ekanini yaqqol ko‘rsatadi.

Ushbu jarayonlarda qayta tiklanuvchi energiya manbalarining rivojlanishi iqtisodiy taraqqiyot prognozlariga ijobiy ta’sir ko‘rsatishi va kelgusida energetika xavfsizligini mustahkamlashda muhim omil bo‘lib xizmat qilishi kutilmoqda.

O‘zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi tomonidan ishlab chiqilgan strategik reja qayta tiklanuvchi energiya manbalarining umumiy energetika tizimidagi ulushini 2030-yilga qadar 25–30 foizga yetkazishni maqsad qilgan. Ushbu rejani amalga oshirish nafaqat iqtisodiyotni barqaror rivojlantirishga xizmat qiladi, balki mamlakatning energiyaga bo‘lgan ehtiyojini ekologik toza va samarali manbalardan qondirishga ham yo‘naltirilgan.

Prognozlarga ko‘ra, qayta tiklanuvchi energiya manbalariga kiritilayotgan investitsiyalar va texnologik innovatsiyalar natijasida iqtisodiy o‘sish tezlashadi, atrof-muhitga bo‘lgan salbiy ta’sir esa kamayadi. Bu jarayonda quyosh, shamol va boshqa qayta tiklanuvchi manbalarning samaradorligini oshirish strategik ahamiyat kasb etadi.

Mazkur reja asosida qayta tiklanuvchi energiyadan foydalanishni kengaytirish nafaqat milliy energetika xavfsizligini mustahkamlaydi, balki xalqaro miqyosda ham barqaror energetika sektorida raqobatbardoshlikni ta’minlashga xizmat qiladi.

Iqtisodchilar va energetika mutaxassislarining prognozlariga ko‘ra, quyosh energiyasidan samarali foydalanish nafaqat energiya ta’minoti muammosini hal etadi, balki mamlakatlarning iqtisodiy o‘sishiga ham katta hissa qo‘shadi. Quyosh energiyasidan keng foydalanish ekologik barqarorlikni ta’minlash, energiya resurslari xarajatlarini qisqartirish va tabiatni asrashga yordam beradi. Bu esa, o‘z navbatida, aholining turmush darajasining yaxshilanishi va uzoq muddatli iqtisodiy barqarorlikka xizmat qiladi.

Shu sababli, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan, ayniqsa quyosh energiyasidan foydalanish kelajakda nafaqat energiya ta’minotini, balki iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda ham muhim o‘rin tutadi.

Yashil iqtisodiyotga o‘tishning dolzarbligi shundaki, bu iqtisodiy model jahon bo‘ylab ekologiya va iqtisodiy rivojlanish muammolarini hal qilishda muhim ahamiyatga ega. Resurslar cheklangan va ularning noto‘g‘ri foydalanilishi atrof-muhitga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Shunday sharoitda yashil iqtisodiyot nafaqat tabiiy resurslardan samarali va oqilona foydalanishni ta’minlaydi, balki atrof-muhitni himoya qilish, iqlim o‘zgarishini oldini olish va aholi salomatligini yaxshilash uchun zarur chora-tadbirlarni amalga oshiradi.

Dolzarblikning yana bir sababi shundaki, jahon iqtisodiyoti tobora ekologik talablarni qondiradigan texnologiyalar va innovativ yechimlar tomon yuzlanmoqda. Bu jarayonda O‘zbekiston ham raqobatbardosh iqtisodiyotni shakllantirish uchun yashil iqtisodiyotga o‘tishni jadallashtirishi lozim. Investitsiyalarni jalb qilish, eksport salohiyatini oshirish va xalqaro standartlarga muvofiqlashish orqali mamlakatning barqaror iqtisodiy rivojlanishiga erishish mumkin.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O‘zbekistonning yashil iqtisodiyotga o‘tishi zamonaviy iqtisodiyotning markaziy masalalaridan biri hisoblanadi. Ushbu yo‘nalishga oid tadqiqotlar va nazariyalar keng ko‘lamda ilmiy muhokama hamda amaliy izlanishlar asosida shakllangan. Adabiyotlarda bu mavzuni yoritishda bir necha muhim qarashlar va tadqiqotlar mavjud.

Oʻzbekistonning yashil iqtisodiyotga oʻtishi global miqyosdagi ekologik muammolar va tabiiy resurslarni samarali boshqarish zarurati bilan bogʻliq. A. Mahmudov oʻz asarida yashil iqtisodiyotning nazariy asoslarini tahlil qilib, uning amaliy yoʻnalishlarini koʻrsatadi. Uning fikricha, yashil iqtisodiyotga oʻtish nafaqat ekologik, balki iqtisodiy barqarorlikni ham taʼminlaydi.

R. Sultanov "Yashil texnologiyalar va ularning iqtisodiy samaradorligi" mavzusidagi tadqiqotida yashil texnologiyalarni joriy etish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirishga eʼtibor qaratadi. Uning izlanishlari Oʻzbekistondagi iqtisodiy rivojlanish uchun yashil texnologiyalarning ahamiyatini yoritib beradi.

T. M. Kozhevnikova va S. G. Ter-akopovlar "Yashil iqtisodiyot — barqaror rivojlanishning yoʻnalishlaridan biri" nomli asarida iqtisodiyotda xoʻjalik faoliyatini ekologiyaga yoʻnaltirilgan ishlab chiqarishga oʻtish zarurati mavjudligini asoslaydi. Ularning fikricha, "yashil iqtisodiyot" barqaror rivojlanish, kambagʻallikni qisqartirish va ijtimoiy adolatning muhim hamda zamonaviy asosiy mezonlaridan biri sifatida qaraladi.

Yu. Shodimetov va D. Ayrapetovlar "Yashil iqtisodiyot — barqaror rivojlanishga yoʻl" nomli maqolasida zamonaviy jamiyatlarda yashil iqtisodiyotning barqaror rivojlanishni taʼminlashdagi ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik jihatlarini tadqiq qilgan. Ular rivojlangan davlatlar va Shanxay hamkorlik tashkiloti davlatlari tajribasini oʻrgangan hamda uning Oʻzbekiston uchun foydali tomonlarini koʻrsatib oʻtgan.

V. Vichikning "Yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanish" asarida soʻnggi 30 yil davomida jahon amaliyotida barqaror rivojlanish borasida sezilarli natijalar qoʻlga kiritilgani qayd etiladi. Asarda barqaror rivojlanishda asosan ekologik, ijtimoiy va iqtisodiy omillarga urgʻu berilayotgani taʼkidlangan. Bunda yashil iqtisodiyot soʻnggi jahon iqtisodiy inqirozidan keyin jahon iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida resurs tejovchi va atrof-muhitga kam salbiy taʼsir koʻrsatadigan yoʻnalish sifatida tadqiq qilingan.

Dmitriy Verxoturovning tadqiqotlaridan maʼlum boʻlishicha, Oʻzbekiston uglevodorod energiya manbalari — neft, gaz va koʻmirdan foydalanish hisobiga har yili yalpi ichki mahsulotning kamida 4,5 foizini yoʻqotmoqda. Qolaversa, mamlakatdagi energiya ishlab chiqaruvchi quvvatlarning qariyb yarmi eskirgan. Ularni tiklash yoki modernizatsiya qilish katta mablagʻ talab qiladi. Buning oʻrniga iqtisodiy va ekologik jihatdan samarali hisoblangan "yashil energetika"ga oʻtish ming chandon afzal hisoblanadi. Axir, butun dunyo shu yoʻlni tanlamoqda. Eʼtiborlisi, Oʻzbekiston Markaziy Osiyo davlatlari ichida birinchi boʻlib mazkur harakatga qoʻshildi. Mohiyatan, bundan toʻrt yil avval qabul qilingan "Yashil iqtisodiyotga oʻtish strategiyasi" mamlakatimizning "yashil taraqqiyot" sari yuz tutganini anglatadi.

Ushbu adabiyotlar Oʻzbekistonning yashil iqtisodiyotga oʻtishi boʻyicha ijobiy tajribalar va potensial muammolarni chuqur tushunishga yordam beradi. Shuningdek, mamlakat iqtisodiyotini barqarorlashtirishda muhim qadamlarni aniqlash imkonini beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot ishlarini amalga oshirishda ilmiy tadqiqot metodologiyasida keng qoʻllaniladigan usullardan foydalanildi. Oʻzbekistonning yashil iqtisodiyotga oʻtishining zarurligi, maqsadi va ayrim muammolarini oʻrganishda umumiylikdan individuallikka va aksincha tartibda deduktiv yoki induktiv usullardan foydalanish samarali boʻlsa, abstrakt-mantiqiy fikrlash usuli jarayonni tizimli tahlil qilishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Ilmiy tahlil jarayonida aynan shu ilmiy tadqiqot usullaridan, xususan, kuzatish, umumlashtirish, guruhlash, taqqoslash, tahlil qilish jarayonlarida esa sintez va tahlil usullaridan keng foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Oʻzbekiston Respublikasining 2030-yilgacha "yashil" iqtisodiyotga oʻtish va "yashil" oʻsishni taʼminlash dasturi juda muhim va strategik hujjat boʻlib, uning asosiy maqsadi mamlakatning ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishini barqaror yoʻlga qoʻyishdir. Ushbu dastur jahondagi iqlim oʻzgarishlari, tabiiy resurslardan samarali foydalanish va energiya manbalarining diversifikatsiyasi masalalarini hal qilishga qaratilgan. Xususan, mamlakat oldiga qoʻyilgan vazifalardan biri issiqxona gazlari emissiyasini 2010-yilga nisbatan 35 foizga kamaytirishdir. Bu koʻrsatkich, albatta, mamlakat iqtisodiy taraqqiyoti va ekologik vaziyatni yaxshilash yoʻlidagi katta yutuq boʻlishi mumkin.

Dasturda, shuningdek, qayta tiklanuvchi energiya manbalarining ulushini elektr energiyasi ishlab chiqarishda 30 foizga yetkazish va QTE quvvatini 15 GBтga oshirish belgilangan. Bu nafaqat elektr energiyasi ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, balki global iqlim oʻzgarishiga qarshi kurashda ham muhim qadam hisoblanadi. Oʻzbekistonning tabiiy resurslardan oqilona foydalanishi va qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan keng foydalanish boʻyicha belgilangan maqsadlarni amalga oshirishi mamlakatning barqaror rivojlanishini taʼminlashda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Dasturda yana bir muhim yoʻnalish — bu tabiiy resurslardan, ayniqsa suvdan samarali foydalanishni taʼminlashga qaratilgan choralardir. Qishloq xoʻjaligi sohasida suv tejovchi sugʻorish texnologiyalarini joriy etish

va 1 million gektar maydonda ushbu texnologiyalarni tatbiq etish oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash hamda suv resurslaridan oqilona foydalanish imkonini yaratadi. Bu, shubhasiz, aholining turmush sifatini oshirishga, oziq-ovqat mahsulotlarini samarali ishlab chiqarishga yordam beradi.

Shahar infratuzilmasi bo'yicha belgilangan ko'rsatkichlar ham alohida ahamiyat kasb etadi. Har yili 200 million daraxt ekish va shaharlar hududida yashil maydonlarning ulushini 30 foizga yetkazish mamlakat ekologiyasiga katta hissa qo'shadi. Bu nafaqat ekologik vaziyatni yaxshilaydi, balki aholining salomatligiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, qattiq maishiy chiqindilarni qayta ishlash darajasini 65 foizga yetkazish orqali atrof-muhitni ifloslanishdan saqlash va resurslardan qayta foydalanish samaradorligini oshirish nazarda tutilgan.

Yana bir muhim omil sanoat sohasida energiya samaradorligini 20 foizga oshirishdir. Bu ko'rsatkich sanoat korxonalarida modernizatsiya va texnologik qayta qurishlar o'tkazish, yangi energiya tejovchi texnologiyalarni joriy etish va ishlab chiqarish jarayonlarida energiya sarfini kamaytirish orqali amalga oshiriladi. Shu jarayonda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish darajasini oshirish ham katta ahamiyat kasb etadi.

Ko'rinib turibdiki, ushbu dasturdagi har bir yo'nalish mamlakatning barqaror rivojlanishiga va iqlim o'zgarishiga qarshi kurashishga qaratilgan. Foizlar va miqdoriy ko'rsatkichlar bilan belgilangan ushbu maqsadlar o'z vaqtida amalga oshirilsa, O'zbekiston nafaqat ekologik jihatdan barqaror davlatga aylanadi, balki iqtisodiyotini ham zamonaviy va energiya samaradorligi asosida qayta qurish imkoniyatiga ega bo'ladi.

O'zbekiston BMTning Barqaror taraqqiyot maqsadlari hamda Iqlim bo'yicha Parij bitimiga qo'shilgan. Har ikkala hujjat milliy hukumatlar zimmasiga "yashil taraqqiyot" talablarini bajarish majburiyatini yuklaydi. Demak, ertami-kechmi "yashil iqtisodiyot"ga o'tishimiz va shu orqali iqtisodiy o'sishni ta'minlashimiz, natijada iqtisodiy-ijtimoiy taraqqiyotga erishishimiz zarur.

"Yashil iqtisodiyot"ga o'tish jarayonida O'zbekiston bir qator muammo va to'siqlarga duch kelishi mumkin. Iqtisodiyotni intensiv rivojlantirish jarayonida ichki va tashqi muammolar yuzaga kelishi muqarrar. Bu muammolarni o'z vaqtida bartaraf etish yo'llari davlat tomonidan qabul qilingan strategiyada belgilangan.

Birinchi navbatda, "yashil iqtisodiyot"ga o'tishning huquqiy asoslarini, ya'ni milliy qonunchilikni jahon talablariga moslashtirish va yagona tizimga keltirish zarur. Ba'zi davlatlar bu ishni amaliyotdan boshlab, keyin qonunchilik bazasiga e'tibor berganlari sababli qo'shimcha muammolarga duch kelgan. Bunday xatolar o'tish jarayonini sekinlashtiradi. Hozirgi vaziyatda "yashil taraqqiyot"ning asosiy drayverlari bo'lishi mumkin bo'lgan energetika, ilm-fan va innovatsiyalar, turizm kabi sohalarga oid qonunlarda nomuvofiqliklar mavjud. Me'yoriy hujjatlarning o'zi ham haddan ziyod ko'p. Masalan, elektr energiyasini iste'molchiga yetkazib berish, narx-navoni belgilash va to'lovni amalga oshirish mexanizmlari an'anaviy tizim asosida yaratilgan. Muqobil energiya manbalari bilan ishlash uchun huquqiy me'yoriy aktlar mavjud emas. Masalan, quyosh yoki boshqa turdagi qayta tiklanuvchi energiyani kim va qancha miqdorda ishlab chiqaradi, u aholiga qanday tartibda va qaysi tarif bo'yicha yetkazib beriladi? Bu kabi savollarga aniqlik kiritib, qonun hujjatlarida mustahkamlash va shu orqali yangi bozor subyektlari o'rtasidagi munosabatlarni uyg'unlashtirib borish zarur.

Ikkinchi muhim masala — "yashil iqtisodiyot"ga o'tishda davlatning qaysi moliyaviy instrumentlardan foydalanishini belgilab olishdir. Chunki dastlabki bosqichda iqtisodiyot tarmoqlariga katta miqdorda investitsiya kiritishga to'g'ri keladi. Davlat budjeti bu yukni ko'tarolmaydi, shu sababli hukumat ehtimol xalqaro donor tashkilotlar va xususiy investorlarga murojaat qilishi mumkin. Bunday vaziyatda tashqi yordam yoki investitsiyalar qanday shartlarda taqdim etiladi? Bu yordam va investitsiyalarni davlat, mahalliy aholi, tadbirkorlik va xo'jalik subyektlari qay tarzda olishlari mumkin? Agar ushbu masalalarda "yashil iqtisodiyot" tamoyillari asosida ishlash uchun kuchli rag'bat va motivatsiya ta'minlanmasa, davlatning barcha sa'y-harakatlari zoye ketadi.

"Yashil iqtisodiyot"ga tezroq va nisbatan og'riqsiz o'tish uchun ilm-fan va innovatsiyalarni jadal rivojlantirish zarur. Chunki bu turdagi iqtisodiyot, avvalo, ilmiy yutuqlar va samarali innovatsion yechimlarga tayanadi. Masalan, so'nggi o'n yil ichida dunyo miqyosida quyosh energiyasidan foydalanish xarajatlari 80 foizga qisqardi. Ushbu tendensiya hanuz davom etmoqda. Nega? Chunki olimlar, muhandis va texnologlar mavjud uskunalarni takomillashtirish, yangilarini yaratish va tannarxni pasaytirish bo'yicha uzluksiz izlanmoqda. Shunday tadqiqotlarni O'zbekiston ham olib borishi zarur. Aks holda, innovatsion mahsulotlarni doimo xorijdan import qilishga to'g'ri keladi. Shu sababli, ularni o'zimizda ishlab chiqarish imkoniyatlarini kengaytirish dolzarbdir.

Mamlakatimizda "yashil taraqqiyot"ga o'tish bo'yicha amalga oshirilayotgan ishlarning qo'shni davlatlar tomonidan qo'llab-quvvatlanishi ham nihoyatda muhimdir. Bu borada mintaqaviy birdamlikka erishish zarur. Ana shunda jarayon samarali va tez sur'atlarda amalga oshadi. Ekologik muvozanatni ta'minlash, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish kabi masalalar Markaziy Osiyoning barcha mamlakatlari uchun dolzarbdir. Tabiatda siyosiy chegaralar mavjud emas. Masalan, "yashil energetika" tizimi yoki atrof-muhitga zarar yetkazmaydigan ishlab chiqarish quvvatlarini yaratishdan nafaqat O'zbekiston, balki qo'shni davlatlar ham foyda ko'radi. Shu nuqtayi nazardan, umumiy manfaatli strategik rejalar asosida hamkorlikda harakat qilish maqsadga muvofiqdir.

O'zbekiston o'z qarorini allaqachon qabul qildi. Endi esa soha rivoji uchun huquqiy hamda institutsional poydevor yaratib, mahalliy loyihalarni amalga oshirishga kirishish lozim. Buning uchun o'n, balki yigirma–o'ttiz yil talab qilinishi mumkin.

O'zbekistonning qayta tiklanuvchi energiya resurslari

O'zbekistonda quyosh energiyasining umumiy salohiyati 51 milliard t.n.e. (tonna neft ekvivalenti) bo'lib, texnik salohiyati 177 million t.n.e.ni tashkil etadi. Bu raqamlar mamlakatning quyosh energiyasidan sanoat darajasida foydalanish imkoniyatini ko'rsatadi. Quyosh energiyasining texnik salohiyati mamlakatdagi birlamchi energiya iste'molidan to'rt baravar yuqori. Quyosh energiyasidan samarali foydalanish hozirgi vaqtda O'zbekistonning ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Mamlakatda quyosh panellari va quyosh suv isitish uskunalari joriy etilmoqda.

Shamol energiyasiga keladigan bo'lsak, uning umumiy salohiyati 2,2 million t.n.e.ni tashkil etadi va uning 19 foizini texnik jihatdan o'zlashtirish mumkin. Shamol energiyasidan samarali foydalanish uchun shamol tezligining yuqori bo'lishi zarur. O'zbekistonning ayrim hududlarida bu ko'rsatkich yetarli bo'lib, yiliga o'rtacha 3200–4300 soat shamol energiyasidan foydalanish mumkin.

O'zbekistonda amalga oshirilayotgan loyihalar

Jahonning nufuzli kompaniyalari, jumladan "ACWA Power", "Masdar" va "Total Eren" O'zbekistonda yirik quyosh va shamol elektr stansiyalarini barpo etmoqda. Ushbu loyihalar orqali 2023-yilning o'zida 2 ming megavatt quvvatga ega stansiyalar foydalanishga topshirildi, kelgusi yillarda esa 8 ming megavattgacha quvvatlarni ishga tushirish rejalashtirilgan. Bu loyihalar O'zbekistonning yoqilg'i-energetika kompleksini barqaror rivojlantirish uchun muhim ahamiyatga ega.

Quyosh panellari, shamol turbinlari, invertorlar va boshqa elektrotexnika mahsulotlarini ishlab chiqaruvchi korxonalar mamlakatimizda barpo etilmoqda. Bu esa 8 milliard dollarlik yangi imkoniyatlarni yaratishga xizmat qiladi. Ushbu sanoat tarmoqlarini rivojlantirish O'zbekistonning "yashil iqtisodiyot"ga o'tish jarayonini tezlashtiradi.

Yuqorida qayd etilgan moliyaviy ko'mak instrumentlari, birinchi navbatda, kichik biznes subyektlariga tatbiq etilsa maqsadga muvofiqdir. Sababi, ular bozor kon'yunkturasidagi o'zgarishlarga nihoyatda sezgir bo'lib, yangi raqobat muhitiga moslasha olmasligi mumkin. Yirik korxonalarda esa "himoya yostiqchasi" mavjud. Shu bois, ayrim kompaniyalar "yashil iqtisodiyot"ga o'tishda qiyinchilikka duch kelmaydi. Juda bo'lmasa, mahsulot yoki xizmat turlarini diversifikatsiyalash orqali ehtimoliy risklarni minimallashtirishi mumkin.

"Yashil iqtisodiyot"ga o'tishda asosiy rol o'ynaydigan iqtisodiyot tarmoqlarini belgilab olish ham juda dolzarbdir. Fikrimizcha, dastlabki bosqichda turizm va xizmat ko'rsatish sohalariga investitsiya kiritish maqsadga muvofiq. Bundan tashqari, mashinasozlik va avtomobilsozlik sanoatidan ham katta samaradorlik kutiladi. Bir so'z bilan aytganda, davlat qaysi sohani, qachon va qanday qilib "yashil iqtisodiyot"ga o'tkazishni hozirdanoq belgilab olishi zarur.

Yaqin istiqbolda "yashil taraqqiyot"ning intellektual kuchi hisoblangan malakali kadrlar yetishmovchiligi muammosiga duch kelishimiz mumkin. O'zbekiston oldida shunday mutaxassislarni tayyorlash vazifasi turibdi. Bu ishga hozirdan kirishilmasa, kelgusida xorijiy davlatlarga qaram bo'lib, yana katta xarajatlarga duch kelish ehtimoli mavjud.

"Yashil iqtisodiyot"ga tezroq va nisbatan og'riqsiz o'tish uchun ilm-fan va innovatsiyalarni jadal rivojlantirish zarur. Chunki bu turdagi iqtisodiyot, avvalo, ilm-fan yutuqlari hamda samarali innovatsion yechimlarga asoslanadi. Masalan, so'nggi o'n yil ichida dunyo miqyosida quyosh energiyasidan foydalanish xarajatlari 80 foizga qisqardi. Ushbu tendensiya hozir ham davom etmoqda. Nega? Chunki olimlar, muhandis va texnologlar mavjud uskunalarni takomillashtirish, yangilarini yaratish va tannarxni pasaytirish ustida tinimsiz izlanmoqda. Shunday tadqiqotlarni O'zbekiston ham olib borishi zarur. Shundagina innovatsion mahsulotlarni xorijdan import qilish o'rniga, o'zimizda ishlab chiqarish imkoniyatiga ega bo'lamiz.

Mamlakatimizda "yashil taraqqiyot"ga o'tish bo'yicha amalga oshirilayotgan ishlarning qo'shni davlatlar tomonidan qo'llab-quvvatlanishi ham nihoyatda muhimdir. Bu borada mintaqaviy birdamlikka erishish zarur. Shunda jarayon samarali va tez sur'atlarda amalga oshadi. Ekologik muvozanatni ta'minlash, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish kabi masalalar Markaziy Osiyo mamlakatlarining barchasi uchun dolzarbdir. Tabiatda siyosiy chegaralar mavjud emas. Masalan, "yashil energetika" tizimi yoki atrof-muhitga zarar yetkazmaydigan ishlab chiqarish quvvatlarini yaratishdan nafaqat O'zbekiston, balki qo'shni davlatlar ham manfaatdor bo'ladi. Shu nuqtayi nazardan, umumiy manfaatli strategik rejalar asosida birgalikda harakat qilish eng to'g'ri yo'ldir.

Biroq "yashil iqtisodiyot"ga o'tish yoki o'tmaslik har bir respublikaning mustaqil qaroridir. O'zbekiston o'z tanlovini qildi. Endi esa soha rivoji uchun huquqiy hamda institutsional poydevor yaratib, lokal loyihalarni amalga oshirishga kirishish lozim. Bunga o'n, balki yigirma–o'ttiz yil talab qilinishi mumkin. "Yashil iqtisodiyot"ni muvaffaqiyatli joriy eta olgan Skandinaviya mamlakatlari tajribasini o'rganish ham foydadan xoli emas.

Masalan, "Yashil o'sish va global maqsadlar uchun hamkorlik" (P4G) so'nggi yillarda ilgari surilgan yirik xalqaro tashabbus hisoblanadi. Uni "yashil rivojlanish" yo'lini tanlagan mamlakat va shaharlarning o'ziga xos klubi, deb atash mumkin. Hozirda ushbu loyihaning o'ndan ortiq a'zosi mavjud. Mazkur platforma doirasida ishtirokchilar "yashil iqtisodiyot"ga o'tishga yordam beradigan innovatsion yechimlar yaratish bo'yicha hamkorlik qilmoqda.

“P4G” institutsional tuzilma bo‘lib, bir qator nufuzli xalqaro tashkilotlar va moliyaviy institutlar tomonidan qo‘llab-quvvatlanmoqda. Uning ko‘magida O‘zbekiston “Yashil iqtisodiyot strategiyasi”ni amalga oshirish uchun zarur investitsiyalarni jalb qilishi mumkin. Yuqorida ta’kidlanganidek, “yashil iqtisodiyot” avvalo oddiy xalqning manfaatlari va istiqboliga xizmat qiladi. “P4G” yo‘nalishidagi sheriklikka qo‘shilishimiz pirovardida o‘zbekistonliklar turmush tarzining yaxshilanishi, hayot sifatining ortishi, shaharlarning yashash uchun qulaylashuvi, mintaqamizda ekologik muvozanatning tiklanishi va boshqa ko‘plab ijobiy o‘zgarishlarga olib keladi.

“Yashil rivojlanish”ga o‘tish O‘zbekistonning investitsion jozibadorligini ham oshiradi. Hozirgi vaqtda bu harakat butun dunyoda trendga aylangan. Yirik kompaniyalar, transmilliy korporatsiyalar o‘z faoliyatida “yashil rivojlanish” tamoyillarini qo‘llamoqda. Ular korporativ imijni saqlab qolish uchun Barqaror rivojlanish maqsadlariga sodiqligini namoyon etmoqda. O‘z navbatida, “yashil o‘sish” yo‘lini tanlagan mamlakatlar ham xalqaro tashkilotlar va biznes doiralarining e’tiborini tortmoqda. Tashqi kreditor va investorlar bunday davlatlarga sarmoya kiritishni ma’qul ko‘rmoqda. O‘zbekistonning “yashil iqtisodiyot”ga o‘tayotgani dunyo hamjamiyati uchun muhim signal hisoblanadi. “Yashil taraqqiyot”ga oid maqsadlarimizni amalga oshirishga qaratilgan yirik sarmoyaviy loyihalarni xalqaro donor tashkilotlar, xususan, G‘arb kompaniyalari moliyalashtirish istagini bildirishlari muqarrar, deb hisoblaymiz.

Bugungi kunda tabiatni asrab-avaylash, ekologik holatni yaxshilash eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Bu masala Markaziy Osiyo davlatlari uchun ayniqsa dolzarbdir. Mintaqa xalqlari azaldan qon-qardosh bo‘lib, bir-biri bilan bahamjihat turmush kechirib kelmoqda. Tarixi, madaniyati, savdo-sotig‘i va tabiati o‘xshash bo‘lgan xalqlar o‘rtasidagi munosabatlar, ayniqsa, so‘nggi yillarda yangi bosqichga ko‘tarildi.

Jahon banki tahliliga ko‘ra, Markaziy Osiyo mintaqasida demografik o‘sish tufayli 2050-yilda 90 million nafargacha odam (qarib 30 foiz aholi) suv tanqisligiga duch kelishi, sug‘orishga sarflanadigan suvga bo‘lgan talab esa 30 foizga oshishi kutilmoqda.

Hisob-kitoblarga qaraganda, Markaziy Osiyoda qishloq xo‘jaligida foydalaniladigan yerlarning katta qismi sug‘oriladigan bo‘lgani sababli, bu tarmoqda band bo‘lgan 55 milliondan ortiq kishining turmush darajasi to‘g‘ridan-to‘g‘ri suv ta’minoti darajasiga bog‘liq. Ushbu ne’matdan oqilona foydalanish orqali iqtisodiy foyda mintaqa YAIMining 5 foizini yoki 20 milliard dollarni tashkil qilishi mumkin.

Shu o‘rinda, mintaqaning eng og‘riqli muammolaridan biri — Orol fojiasining salbiy oqibatlarini bartaraf etish birgalikdagi amaliy sa’y-harakatlarni talab qilishini alohida ta’kidlash lozim. Chunki ekologik muammolar hech qachon faqat bir xalq yoki bitta davlatga xos bo‘lmaydi. Qayerdadir yuzaga kelgan ekologik vaziyat atrofdagi mamlakatlar aholisi hayotiga ham bevosita ta’sir qiladi. Iqlim o‘zgarishi, sahrolanish jarayoni va bir vaqtlar butun mintaqa tabiatining muvozanatini ta’minlagan Orol dengizining inqirozi bunga yaqqol misoldir.

Bundan tashqari, bugungi kunda insoniyat oldida turgan eng jiddiy muammolardan yana biri — atrof-muhitning chiqindilar bilan tobora ortib borayotgan darajada ifloslanishidir. Shu sababli O‘zbekistonda chiqindilar masalasida ichki siyosat tubdan qayta ko‘rib chiqilib, ularning hosil bo‘lishidan tortib utilizatsiyasi va qayta ishlanishigacha integratsiyalashgan yondashuvlar qo‘llanmoqda. Respublikada maishiy chiqindilarni kompleks boshqarishga oid zamonaviy klasterlar shakllantirilmoqda.

Mamlakatimizda “Chiqindilarni qayta ishlash texnologiyalari. Atrof-muhit muhofazasi, energiya tejash va energiya samaradorlik — Green Ecology Technologies Central Asia — GETCA — 2018” xalqaro ko‘rgazmasi o‘tkazilgandan so‘ng ushbu sohada faoliyat yuritayotgan ilg‘or tashkilotlar bilan tajriba almashish va hamkorlikni yo‘lga qo‘yildi. Unda Germaniya, Shveysariya, Chexiya, Fransiya, Vengriya, Daniya, Rossiya, Janubiy Koreya, Xitoy hamda 40 ga yaqin mahalliy korxonalar ishtirok etdi. Ular tomonidan taklif qilinayotgan mahsulot va xizmatlar tobora rang-barang bo‘lib bormoqda.

Iqtisodiy faoliyatda tejash samaradorligi jadal taraqqiyot va ijtimoiy-iqtisodiy farovonlikni ta’minlovchi muhim omillardan biridir. Shu bois, respublikamizda so‘nggi yillarda chiqindilardan tayyor mahsulot ishlab chiqarish faoliyati yo‘lga qo‘yildi. Bu boradagi ishlar yildan-yilga jadallashmoqda. Hozirgi vaqtda Qoraqalpog‘iston Respublikasi, Jizzax, Buxoro, Xorazm, Sirdaryo va Navoiy viloyatlarida bunday kichik korxonalar faoliyati yo‘lga qo‘yildi. Mazkur korxonalarda qog‘oz chiqindilaridan tuxum va poliz mahsulotlari uchun qutilar, ishlatilgan shinalar hamda plastmassalardan turli zarur mahsulotlar tayyorlanmoqda.

So‘nggi yillarda xalqaro hamkorlikni rivojlantirishga ham katta e’tibor qaratilmoqda. Markaziy Osiyo mintaqasida bugungi kunning dolzarb ekologik muammolarini muhokama qilish va ularning amaliy yechimi bo‘yicha investitsiyaviy hamkorlik rivojlantirilmoqda. Xususan, Orolbo‘yi mintaqasida aholi turmush tarzini yaxshilash bo‘yicha maxsus jamg‘arma tashkil etildi hamda Shveysariya bilan hamkorlikda yangi loyihalar amalga oshirilmoqda. Umuman olganda, chiqindilarni kompleks boshqarish, energetika va bioxilma-xillik sohalarida hamkorlikda amalga oshiriladigan qo‘shma tadbirlarni ishlab chiqish, sohaga oid investitsion loyihalarni amalga oshirish, xalqaro tashkilotlar va moliya institutlari bilan birgalikda loyihalarni tatbiq etish bo‘yicha muhim kelishuvlarga erishilmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tishi nafaqat milliy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, balki global ekologik muammolarni hal qilishda ham muhim qadamlardan biridir. Jahondagi eng so'nggi yondashuvlardan biri — "Karbon neytrallikka erishish" yoki "Nol karbon izi" konsepsiyasi bo'lib, u iqlim o'zgarishiga ta'sir qiluvchi issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirishga qaratilgan. 2050-yilgacha ko'plab davlatlar va yirik kompaniyalar karbon neytrallikka erishishni o'z oldilariga maqsad qilib qo'ymoqda. O'zbekiston ham ushbu jarayonga qo'shilib, karbon izini kamaytirishga yo'naltirilgan milliy dasturlarni ishlab chiqishi lozim. Quyosh va shamol energiyasi kabi qayta tiklanadigan manbalardan keng foydalanish bu jarayonda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, "tsirkulyar iqtisodiyot" jahon miqyosida dolzarb model sifatida e'tirof etilmoqda. Unda resurslarni qayta ishlash, chiqindilarni minimal darajaga tushirish va ularni ishlab chiqarish jarayoniga qayta yo'naltirish kabi maqsadlar qo'yiladi. Ushbu model atrof-muhitga zararlarni kamaytirish bilan birga, yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratadi, jumladan, kichik va o'rta biznes uchun innovatsion yo'nalishlarda rivojlanish imkoniyatini oshiradi.

O'zbekiston uchun global "yashil moliya" mexanizmlaridan foydalanish ham muhim ahamiyatga ega. Xalqaro moliya institutlari, jumladan, Jahon banki va Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki "yashil obligatsiyalar" va "yashil kreditlar" orqali qayta tiklanadigan energiya va karbon chiqindilarini kamaytiruvchi texnologiyalarni moliyalashtirish dasturlarini qo'llab-quvvatlamoqda. O'zbekiston ushbu moliyaviy manbalardan foydalanib, o'z iqtisodiyotini ekologik jihatdan barqaror qilish yo'lida tezroq va samaraliroq harakat qilishi mumkin.

Integratsiya va iqtisodiy hamkorlikni kuchaytirish masalasi ham muhimdir. O'zbekiston Markaziy Osiyo davlatlari bilan qo'shma loyihalarni amalga oshirishi, shuningdek, mintaqaviy energiya bozorlariga qo'shilib, qayta tiklanadigan energiyaning eksport salohiyatini oshirishi lozim. Bu nafaqat mamlakat iqtisodiyotiga foyda keltiradi, balki mintaqaviy ekologik muammolarni hal qilishda faol ishtirokchi sifatidagi rolini kuchaytiradi.

Normativ-huquqiy bazani takomillashtirish, issiqxona gazlari chiqindilarini qisqartirish bo'yicha kompensatsiya mexanizmlarini joriy qilish va energiya samaradorligiga qo'yiladigan majburiy talablarni ishlab chiqish orqali O'zbekistonning global ekologik muammolarga munosib javobi kuchayadi. Xalqaro standartlarga mos qonunchilikni shakllantirish nafaqat milliy ekologik barqarorlikni ta'minlaydi, balki mamlakatning xalqaro obro'sini ham mustahkamlaydi.

Shuningdek, energiya samaradorligini tartibga solish va nazorat qilish tizimlarini yaratish katta ahamiyatga ega. Energiya tejash bo'yicha maqsadli ko'rsatkichlarni belgilash, ularning bajarilishini muntazam monitoring qilish va energiya sarfi yuqori bo'lgan korxonalarda energomenedjment tizimini kuchaytirish resurslardan oqilona foydalanishga xizmat qiladi. Elektr energiyasi iste'molini avtomatlashtirilgan tizimlar orqali hisobga olish jarayon samaradorligini yanada oshiradi.

Yashil iqtisodiyotga o'tishda ta'lim va fanni integratsiya qilish ham muhim omil hisoblanadi. Yashil iqtisodiyot asoslarini oliy va o'rta maxsus ta'lim dasturlariga, shuningdek, umumiy o'rta ta'lim dasturlariga kiritish, o'quv adabiyotlarini qayta nashr etish va pedagoglar hamda ilmiy xodimlarni qayta tayyorlash ushbu jarayonda muhim rol o'ynaydi. Bu esa kelajak avlodning ekologik ongli va bilimli bo'lib voyaga yetishiga xizmat qiladi.

Ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash, milliy va xalqaro ilmiy tashkilotlar bilan hamkorlikni kuchaytirish "yashil texnologiyalar"ni ilgari surishda alohida ahamiyatga ega. O'zbekiston ushbu tadqiqotlarni rag'batlantirish orqali o'zining ilmiy salohiyatini oshirishi va innovatsion rivojlanishda yetakchilikka intilishi mumkin.

Umuman olganda, O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tishi jarayonida jahonning eng ilg'or yondashuvlarini milliy dasturlarga integratsiya qilish va ularni samarali joriy etish hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Karbon neytrallik va tsirkulyar iqtisodiyot modellari, xalqaro moliyaviy mexanizmlar va mintaqaviy integratsiya jarayonlari O'zbekistonning ekologik barqarorligiga, shuningdek, global ekologik muammolarni bartaraf etishda yetakchi davlat sifatidagi rolini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Mahmudov A. "Yashil iqtisodiyotning nazariy asoslari". *Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot jurnali*, 2020.
2. Sultonov R. "Yashil texnologiyalar va ularning iqtisodiy samaradorligi". Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
3. Верхотуров Д. «Узбекистан и переход на зеленую энергетику: вызовы и перспективы». Москва: Научные исследования, 2019.
4. Рисёва, О., Худайбердиев, А. «Қайта тикланувчи энергия ва ялпи ички маҳсулот ўртасидаги ўзаро боғлиқлик». Тошкент: Тошкент давлат иқтисодиёт университети нашри, 2022, 45-58 бетлар.
5. Олимжонов, Р. «Ўзбекистонда яшил иқтисодиёт: стратегия ва истиқболлар». *Экономика журнали*, №4, 2021, 12-25 бетлар.
6. Бекулова С.Р. «Возобновляемые источники энергии в условиях новой промышленной революции: мировой и отечественный опыт». *Мир новой экономики*, №4, 2019.

7. Вахабов А.В. «Яшил иқтисодиёт концепциясини амалга оширишнинг хориж тажрибаси ва ундан Ўзбекистон амалиётида фойдаланиш имкониятлари». Республика илмий-амалий анжуман материаллари тўплами, Тошкент: «Universitet», 2019, 4-13 бетлар.
8. Вахабов А.В. «Миллий иқтисодиётда барқарор иқтисодий ўсишни таъминлаш ва таркибий ўзгаришларни амалга ошириш муаммолари». *Эконмика и туризм: международная и natsional'ная практика*, Тошкент, 2020, 2-11 бетлар.
9. Вахабов А.В., Файзуллаев Ж.Н. «Яшил иқтисодиётга ўтиш бўйича халқаро ва миллий дастурлар». *Таълим тизимида ижтимоий-гуманитар фанлар*, 2019, № 3, 39-50 бетлар.
10. United Nations. *Paris Agreement on Climate Change*. 2015.
11. World Bank. *Green Economy and Sustainable Development*. World Bank Publications, 2019.
12. Qodirov B. "Ekologik muammolar va iqtisodiy barqarorlik". *O'zbekiston ilmiy jurnali*, 2022.
13. OECD. *The Role of Innovation in Green Growth*. OECD Publishing, 2019.
14. GEF (Global Environment Facility). *Investing in Renewable Energy for a Sustainable Future*. 2020.
15. Ўзбекистон Республикаси Президентининг ПҚ-436-сонли қарори «2030 йилгача Ўзбекистон Республикасининг "яшил" иқтисодиётга ўтишига қаратилган ислоҳотлар самарадорлигини ошириш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида».
16. Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори «Иқтисодиёт тармоқлари ва ижтимоий соҳанинг энергия самарадорлигини ошириш, энергия тежовчи технологияларни жорий этиш ва қайта тикланувчи энергия манбаларини ривожлантиришнинг тезкор чора-тадбирлари тўғрисида». Тошкент, 2019.
17. Ўзбекистон Республикаси Энергетика вазирлиги. «Қайта тикланувчи энергия манбаларини ривожлантириш стратегияси 2030 йилгача». Тошкент: Энергетика вазирлиги нашри, 2020.
18. DFID ва IEA. *Яшил иқтисодиёт ва қайта тикланувчи энергия манбаларининг ривожланиши*. Лондон: DFID ва IEA нашри, 2021.
19. UNDP. *Яшил иқтисодиётга ўтиш: Ўзбекистон учун янги имкониятлар*. Нью-Йорк: UNDP нашри, 2019.
20. Жаҳон Банки. *Экологик тоза технологиялар ва уларнинг иқтисодий ўсишга таъсири*. Вашингтон: Жаҳон Банки нашри, 2020.

TOSHKENT DAVLAT
IQTISODIYOT UNIVERSITETI

IV GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI: “O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASI FORUMI

YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT

Ilmiy elektron jurnal

(MAXSUS SON)

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

1st CONFERENCE:
DIRECTIONS FOR ENSURING SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH IN THE CONTEXT OF TRANSITION TO A GREEN ECONOMY

2030

23-24 OCTOBER 2025

3RD CONFERENCE:
MACHINE LEARNING AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE: A NEW APPROACH TO ECONOMETRIC ANALYSIS

- ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND DIGITAL TECHNOLOGIES
- ECONOMETRICS AND BUSINESS ANALYTICS
- DATA SCIENCE (DATABASES)
- DIGITAL GOVERNMENT
- DIGITAL TRANSFORMATION
- ECONOMIC STATISTICS
- QUANTITATIVE MEASUREMENT OF THE ECONOMY

2nd CONFERENCE:
BANKING AND FINANCIAL SYSTEM AND DIRECTIONS FOR DEVELOPING THE PRIVATE SECTOR

23-24 2025 OCTOBER

- Makroiqtisodiy barqarorlik
- Yashil iqtisodiyotda mehnat bozori
- Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar
- Yashil investitsiya va kreditlash
- Yashil texnologiyalar
- Eko turizm
- Yashil innovatsiyalar

СТРАТЕГИЯ «УЗБЕКИСТАН –2030»

CONFERENCE "GLOBAL AND NATIONAL ECONOMIC TRENDS"

UZBEKISTAN STRATEGY 23-24 OCTOBER

strategy2025.tsue.uz

YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISH SHAROITIDA BARQAROR IQTISODIY O‘SISHNI TA’MINLASH YO‘NALISHLARI

2030

https://strategy2025.tsue.uz/

TASHKENT STATE UNIVERSITY OF ECONOMICS

ФОРУМ

UZBEKISTAN STRATEGY

Elektron pochta: sq1141983@gmail.com
Telefon: +998 93 124 57 11
Sayt: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz
Telegram: https://t.me/taraqqiyot_va_talim_uz

ISSN: 2992-8982
ISBN 978-9910-8110-8-1
9 789910 811081

CONFERENCE "GLOBAL AND NATIONAL ECONOMIC TRENDS"

1st CONFERENCE:
DIRECTIONS FOR ENSURING SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH IN THE CONTEXT OF TRANSITION TO A GREEN ECONOMY

2030

UZBEKISTAN STRATEGY

BANK-MOLIYA TIZIMI VA XUSUSIY SEKTORNI RIVOJLANTIRISH YO‘NALISHLARI